

STRATEGI

Datum
2017-04-26

Dnr
2016/000700-003

Beslutande
Kommunfullmäktige § 83
2017-06-20

Beteckning

Giltighetstid
2017-2020

Aktualitetsprövning/revidering senast
2020

Dokumentansvarig
Elvira Laneborg
Klimatstrateg

Handbok

Dokumentkategori

- Författningssamling
- Övergripande styrdokument
- Verksamhetseget dokument

Dokumentkoppling

Handlingsplan till klimatstrategi 2017-2020

Klimatstrategi 2017-2020

Gäller för alla verksamheter och bolag samt alla tjänstemän och politiker

Innehåll

Klimatstrategi 2017-2020	1
1. Målsättning - detta vill Mörbylånga kommun uppnå.....	3
1.1 Kommunens vision för klimatarbetet.....	3
1.2 Kommunens övergripande mål.....	3
2. Vägen framåt - så vill Mörbylånga kommun arbeta	4
3. Lägesbild - så ser det ut idag	5
4. Ramverk för klimat- och energiarbete	7
4.1 FN:s mål.....	7
4.2 EU:s mål	8
4.3 Nationella övergripande mål.....	8
4.4 Regionala mål.....	9
4.5. Kommunala mål.....	9
5. Temaområden i strategin.....	10
6. Delmål per temaområde	12
6.1 Samhälle	12
6.2 Energiförsörjning och energianvändning	13
6.3 Konsumtion och avfall.....	14
6.4 Kunskap och påverkan	15

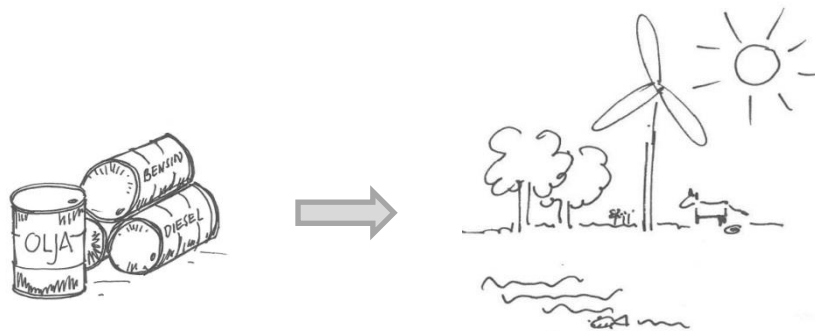
1. Målsättning - detta vill Mörbylånga kommun uppnå

1.1 Kommunens vision för klimatarbetet

Nedan vision antogs i Klimatstrategi 2011.

”Mörbylånga kommun kännetecknas som ett hållbart samhälle med en välplanerad och klimatanpassad infrastruktur och samhällsplanering. Kommunen har fasat ut användandet av fossila bränslen och är helt självförsörjande på trygg och förnyelsebar energi som disponeras och används på bästa möjliga energieffektiva sätt.”

”Med högt uppsatta och uttalade politiska ambitioner, medvetna invånare, besökare och näringsidkare samt ett stort engagemang i lokala och globala kunskaps- och samarbetsprojekt, bedriver Mörbylånga kommun ett framgångsrikt, inspirerande och eftersträvansvärt miljöarbete.”

Mörbylånga kommun vill fasa ut användningen av fossila bränslen till år 2025 för att bli en fossilbränslefri kommun.

1.2 Kommunens övergripande mål

Mörbylånga kommun har höga ambitioner inom klimat- och energiområdet. Kommunfullmäktige har i den övergripande målformuleringen *Fossilbränslefri kommun 2025*, angett inriktningen för arbetet. I översiktplanen slås vidare fast att kommunen ska ha en *klimatanpassad samhällsplanering för att skapa ett samhälle som är robust mot klimatförändringar*.

Fossilbränslefri kommun betyder att såväl kommunens verksamhet, här ingår självklart både kommunen och kommunens bolag Mörbylånga Bostad och Mörbylånga Fastigheter, som verksamheter och boende i kommunens geografi har slutat använda fossila bränslen. Målet är satt ur ett nettoperspektiv och betyder att om det fortfarande finns kvar användning av fossil energi i kommunen år 2025 ska motsvarande mängd förnybar energi produceras inom kommunen och exporteras för att användas utanför kommunen. I så fall gynnar kommunen omställning på en annan plats och ett nettoläge för energianvändningen uppnås.

För att det övergripande målet ska nås krävs att alla sektorer i samhället bidrar, både den offentliga och den privata sektorn, och alla personer som bor, verkar och besöker kommunen. Mörbylånga kommun har möjlighet att bestämma

över arbetet inom de egna verksamheterna samt vara en viktig inspiratörsroll när det gäller omställning i samhället i stort.

Det ramverk som anger förutsättningarna för arbete med klimat- och energifrågor i Mörbylånga kommun består av mål som antagits av FN, EU, Sveriges riksdag och samt regionförbund och länsstyrelse i Kalmar län.

2. Vägen framåt - så vill Mörbylånga kommun arbeta

Arbetet för att nå ett fossilbränslefritt samhälle kräver flera saker. Det viktigaste är att:

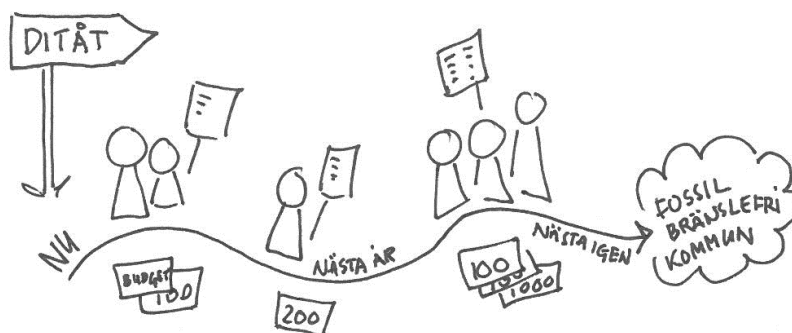
- Arbetet är systematiskt och genomförs i ett helhetsperspektiv.
- Det finns en tydlig inriktning för arbetet.
- Det finns tydliga uppdrag till alla som är berörda.
- Alla verksamheter ser sitt ansvar och bidrar med konkreta aktiviteter.
- Åtgärderna är tidssatta och budgeteras för.
- Kommunen även arbetar i dialog och samverkan med andra aktörer.
- Kommunen inspirerar verksamheter, boende och besökare att delta i omställningen.
- Processen är kvalitetssäkrad och följs upp.

Den här strategin avser arbetet 2017-2020. En ny klimatstrategi bör således formuleras för åren 2021 till 2025.

Till denna strategi finns en handlingsplan där de mål som anges i strategin kompletteras med åtgärder som ska leda till att målet uppfylls. Åtgärderna är delvis tidssatta och i den mån det varit möjligt har de även gjorts en kostnadsuppskattning för respektive åtgärd.

Uppföljning av klimatstrategin kommer att ske årligen för att säkerställa att den genomförs på planerat sätt. Uppföljningen sker i samband med kommunens årsredovisning. Kommunen har för avsikt att börja redovisa gröna nyckeltal enligt modell från Sveriges Ekokommuner. Drygt en tredjedel av Sveriges kommuner använder dessa nyckeltal. Vid behov kan strategin också uppdateras inom gällande aktualitetsperiod.

Handlingsplanen ska uppdateras varje år för att se till att planerade åtgärder är aktuella och genomförs samt för att säkerställa att varje åtgärd finns medräknad i kommande års budget.

3. Lägesbild - så ser det ut idag

Här ges en bild över det arbete som har gjorts och var Mörbylånga kommun står i förhållande till klimatstrategin från 2011.

Energiförsörjning och energianvändning

Det viktigaste när det gäller energiförsörjningen är att vi arbetar efter att nå det övergripande målet om att vara en fossilbränslefri kommun. Kommunens avtal om grön el är viktigt att stå fast vid. Kommunen äger vindkraft i Gränna. Fjärrvärmens byggs ut till områden där det bedöms kostnadseffektivt. 2015 inskaffades en pelletspanna till fjärrvärmeverket i Mörbylånga vilket har medfört att fjärrvärmens är förnybar till ca 98 % (huvudsakligen flis som kompletteras med pellets) så när som på reservolja. På vattenverket som har byggts i Triberga har solceller installerats för elförbrukningen. För att mäta energianvändning i våra lokaler har extern tjänst köpts in vilket har resulterat i att det numera finns tillförlitliga och lättillgängliga data för förbrukningen.

Uppvärmning

När det gäller uppvärmning har Mörbylånga kommun de senaste tre åren satsat på att avveckla olja som uppvärmningsform. Det har bland annat inneburit att oljepannorna i Alungården, Alunskolan, Glömmingskolan och på Gårdby skola har bytts ut mot förnybara energikällor. Nu återstår enbart Skogsbygården och arbete där pågår, samt Torslunda skola som planeras åtgärdas under 2017.

Energieffektivisering

Energieffektivisering har huvudsakligen åstadkommit genom driftoptimering och injustering av värmesystem. En tjänst har inrättats inom MBAB med ansvar för energieffektivisering. System för övervakning har köpts in för att kunna få tillförlitliga data över energianvändningen. Andra mindre åtgärder för att minska energiläckage har också genomförts.

Kost

34,4 % av våra produkter inom kost för förskola och skola är nu ekologiska, vilket är resultat av ett medvetet arbete de senaste tio åren. Varor som alltid är ekologiska är mjölk, ägg, bananer och kaffe. Kommunen strävar också efter att livsmedel ska ha rest så kort sträcka som möjligt och har kommit långt när det gäller närproducerade produkter. Kyckling, potatis, lök och ägg är några exempel på produkter som är närproducerade.

Transporter

I mars 2014 införde Mörbylånga kommun, så som första kommun i Kalmar län, ett system för klimatkompensering av resor med bil och flyg. Klimatkompensering är ett verktyg för omställning där genererade medel återinvesteras i klimatsmarta åtgärder. Ett stort arbete har lagt ner på att främja biogas inom kommunen, vilket har resulterat i att kollektivtrafiken i kommunen huvudsakligen kommer köras på biogas från 2017 och att en

biogasmack förväntas etableras i Mörbylånga tätort. På transportsidan har vidare arbete lagt ner för att kartlägga hur kommunens fordonspark ser ut samt att byta till fordon med förnybart bränsle. Ecopar Bio, ett förnybart bränsle används nu i alla fordon på tekniska avdelningen. Kommunen har köpt in elcyklar som placerats i olika delar av verksamheten, förskolor, skolor och hemtjänst. Under 2015 investerades i två av förskoleverksamheten uppskattade flakcyklar med eldrift.

Hemtjänsten i Färjestaden har testat en elbil i ordinarie verksamhet under två år. Det föll väl ut och ledde till en stor satsning på elbilar när ett nytt bilavtal tecknades. Kommunen har investerat i laddstolpar för elfordon (Mörbylånga kommunhus, hemtjänst i Färjestaden, Södra Möckleby och Gårdby). Samtliga elbilar har utrustats med egen laddplats. Under de kommande tre åren görs ytterligare satsningar på laddstolpar i kommunal regi.

Arbetsplatserna

Webbmötesteknik har medfört minskat behov av resande och därmed minskad bränsleförbrukning. Webbprogram används regelbundet av allt fler inom administrativa uppgifter. Företagskort till länstrafiken har inskaffats till verksamheterna så att medarbetare kan resa kollektivt till möten och konferenser mm.

Upphandling

Upphandling sker i många fall i samverkan med bland annat Kalmar kommun. Upphandling är ett viktigt verktyg för att uppnå omställning till ett hållbart samhälle. Kommunen har stöd i upphandlingspolicyn för att ställa höga miljökrav men policyn kan behöva förtydligas. Likaså behöver avtals- och policytroheten bli bättre.

Klimatanpassning

Kommunen har i översiktsplanen dragit upp riktlinjer för klimatanpassningsarbetet. Utredningar har tagits fram för att föreslå klimatanpassningsåtgärder i områden med översvämningsrisk, exempelvis Färjestadens tätort och campingområdet i Mörbylånga, där åtgärderna även har ett rekreationssyfte längs kusten. Kommunen har vidare anlagt fördröjningsmagasin för dagvatten i Färjestaden och tidigare också i Mörbylånga samt arbetar kontinuerligt för att stärka kapaciteten i dagvattensystemet samt rena vattnet innan det når Östersjön. Kommunen satsar på öppna dagvattenlösningar. Ytterligare åtgärder är under uppförande.

Drickvattenförsörjningen har det senaste halvåret kommit att dominera den tekniska verksamheten. Arbete för att säkra drickvattenförsörjningen pågår med både kort och lång horisont.

Rådgivande verksamhet

Kommunen har kostnadsfri energirådgivning till allmänheten. Kommunen arrangerar evenemang, exempelvis Earth Hour, Solenergidagarna, och Trafikantveckan. Kommunen har tillsammans med Borgholms kommun drivit projektet Klimatsmart Turism Öland, för att höja medvetenheten inom energi- och klimatfrågor i besöksnäringen.

4. Ramverk för klimat- och energiarbete

Nedanstående mål och åtaganden är beslutade av FN, EU och Sveriges regering. Mörbylånga kommun ska, liksom alla andra kommuner i Sverige, implementera och realisera målen inom de kommunala verksamheterna och kommunens geografi.

4.1 FN:s mål

- Övergripande klimatmål om att alla världens länder ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser. Den globala uppvärmningen ska begränsas till under två grader, helst till en och en halv grad.(FN:s Parisavtal trädde i kraft 4 november 2016).
- FN:s globala hållbarhetsmål består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. FN talar om hållbar utveckling med tre sinsemellan lika viktiga perspektiv: socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Mål som bedöms extra relevanta för energi- och klimatarbetet:
  - Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla (mål 7).
  - Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation (mål 9).
  - Mål 11 Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara (mål 11).
  - Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster (mål 12).
  - Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser (mål 13).
  - Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer (mål 16).

(Agenda 2030, FN:s utvecklingsagenda, 2015)

4.2 EU:s mål

- Övergripande klimatmål för EU är att begränsa temperaturökningen till två grader jämfört med den förindustriella nivån.
(EU:s klimat och energipaket 2008)
- 20-20-20-mål innebär att växthusgasutsläppen ska minska med minst 20 procent, jämfört med 1990 års nivåer, att energiförbrukningen ska sänkas med 20 procent, att andelen förnybar energi ska uppgå till 20 procent av all energikonsumtion och att andelen biobränsle för transporter ska höjas till 10 procent.
(EUs direktiv om främjande av energi från förnybara energikällor 2009/28/EG)

4.3 Nationella övergripande mål

- Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser
(Sveriges Miljökvalitetsmål, Generationsmålet)
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
(Sveriges Miljökvalitetsmål, Generationsmålet)
- Regeringens vision är att år 2050 har Sverige en hållbar och resurs-effektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.
(Regeringens klimatproposition 2009)

4.3.1 Svenska klimat- och energipolitiska mål

- År 2020 ska andelen förnybar energi vara minst 50 procent av den totala energianvändningen.
- År 2020 ska andelen förnybar energi i transportsektorn vara minst 10 procent.
- År 2020 ska energianvändningen vara 20 procent effektivare jämfört med 2008.
- År 2020 ska utsläppen av växthusgaser för Sverige vara 40 procent lägre än år 1990. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter.
- År 2030 ska Sverige ha en fossiloberoende fordonsflotta.

4.3.2 Sveriges vision för klimatanpassning

- Regeringens vision är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter.
(Kontrollstation för de klimat- och energipolitiska målen till 2020 samt klimatanpassning, Skr 2015/16:87)

Det finns ännu ingen nationell strategi för klimatanpassning och därmed inga nationella mål. Alla berörda nationella myndigheter har fått i uppdrag att ta fram handlingsplaner för klimatanpassning.

4.4 Regionala mål

- Fossilbränslefri region 2030
(NoOil Kalmar län 2008).
- Alla samhällsbetalda person- och godstransporter är klimatneutrala senast 2020.
(NoOil Kalmar län 2008, Färdplan 2020 Kalmar län, 2015)
- År 2017 finns det minst 2 500 biogasbilar i Kalmar län, varav minst 300 inom offentlig sektor. År 2020 är motsvarande siffra 5 000 biogasbilar, varav minst 1 000 i offentlig sektor.
(Regional strategi och handlingsplan för biogas till fordon i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län, 2014)
- År 2030 är länets produktion av el från förnybara källor minst lika stor som konsumtionen av el
(NoOil Kalmar län 2008).

Kalmar läns gemensamma arbete inom klimat- och energi går under parollen NoOil eller Fossilbränslefri region 2030. Detta är ett samarbete mellan alla länets kommuner, regionförbundet, landstinget och länsstyrelsen, som har pågått sedan 2008.

4.5. Kommunala mål

Mörbylånga kommun har mål på olika områden och formulerade i olika dokument och policys. Nedan lyfts fram de kommunala mål som har tydlig bäring på klimat- och energiarbetet.

4.5.1 Kommunala mål enligt översiktsplanen

Mörbylånga kommuns översiktplan från 2014 innehåller ett antal mål för klimat- och energiområdet, de listas nedan. Observera att det även finns andra mål i översiktsplanen som har bäring på klimat och energi, exempelvis inom vatten, fysisk planering och infrastruktur/kommunikationer.

- I samband med planläggning ska kommunen alltid vidta åtgärder som förebygger framtida klimatpåverkan.
- Mörbylånga kommun har en tydlig miljöprofilering för ett hållbart samhälle.
- I Mörbylånga kommun byggs miljömässigt effektiva bostäder.
- Mörbylånga kommun är en fossilbränslefri kommun år 2025.
- År 2020 finns det tankstationer för både biogas- och elfordon i kommunen.
- Kommunen är känd som en miljö- och klimatorienterad kommun.
- I Mörbylånga kommun finns miljöanpassade kommunikationer och gång- och cykelvägar.
- Fjärrvärmens är utbyggd i Färjestaden och Mörbylånga.

4.5.2 Kommunala mål enligt klimatstrategin

Mörbylånga kommuns mål enligt denna klimatstrategi är delvis återanvända från tidigare klimatstrategi och delvis nya. Målen redovisas i avsnitt 6.

5. Temaområden i strategin

Denna klimatstrategi är indelad i fyra avsnitt/temaområden. Under varje avsnitt listas de åtgärder som kommunens verksamheter föreslagit och åtar sig att arbeta med för att kommunens ska nå det övergripande målet om att vara en fossilbränslefri kommun senast 2025. I klimatstrategin ingår både åtgärder för att hindra eller begränsa klimatpåverkan och för att lindra effekterna av eller anpassa samhället till pågående och framtida klimatförändringar.

Klimat- och energifrågor måste bedrivas med två inriktningar, dels genom att begränsa och hindra klimatförändringar och dels genom att lindra konsekvenserna av befintliga framtida klimatförändringar och anpassa samhället.

Illustration: Christina Jonsson, Fingerprint Illustrationer

Samhällsutveckling

Det första avsnittet handlar om att kommunen bygger och förvaltar ett hållbart fossilbränsleffritt samhälle. De kommunala ansvarsområden som berörs i kapitlet om samhällets utveckling är många. Några centrala exempel är planprocessen, vattenskydd och vattenförsörjning, arbetet mot oönskade översvämningar, arbete med infrastruktur, mark- och exploatering, social omsorg och barnomsorg/skola, turism och näringsliv, riskhantering och beredskap.

Energiförsörjning och energianvändning

Det andra avsnittet handlar om att kommunen producerar och använder förnybar energi på ett effektivt och hållbart sätt. De kommunala ansvarsområden som berörs inom energiavsnittet är energiförsörjning, med solkraft och vindkraft, bygglov och energiförbrukning i fastigheter och genom transporter, infrastruktur med förnybara bränslen och klimatsmarta transporter.

Konsumtion och avfall

Det tredje avsnittet handlar det om att kommunen konsumerar hållbart, återvinner och återanvänder och förebygger uppkomst av avfall. De kommunala verksamhetsområden som berörs under kapitlet konsumtion och avfall är exempelvis resurshantering, tillsyn om kemikalier i offentlig miljö, upphandling av produkter och tjänster, sortering och återvinning av material och generellt hur verksamheter planeras och genomförs.

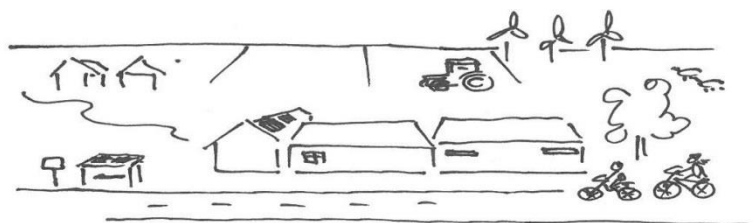
Kunskap och påverkan

Det fjärde och sista avsnittet handlar om att kommunen har god kunskap om hållbar utveckling och kommunicerar det, såväl till som med andra. Alla kommunala ansvarsområden berörs inom kunskap och påverkan men särskilt tydligt är det inom barnomsorg/skola, upphandling, information i olika kanaler, kultur- och fritidsaktiviteter, tillsyn och rådgivning, näringsutveckling och hur vi påverkar varandra.

6. Delmål per temaområde

I detta avsnitt beskrivs arbetet som Mörbylånga kommun avser att göra inom energi- och klimatområdet. Varje temaområde har ett antal delmål. I handlingsplanen till klimatstrategin listas åtgärder och aktiviteter som identifierats för att uppnå respektive delmål.

6.1 Samhälle

6.1.1 Planera, bygga och anpassa

1. År 2020 är Mörbylånga kommun en god förebild vid egna byggnationer.
2. År 2018 beräknas och beaktas miljö- och klimatpåverkan vid byggnation både på investering och drift för att få ett livscykelperspektiv på byggnationens konsekvenser.
3. År 2018 har kommunen en grönstrukturplan för Färjestaden.
4. År 2025 är utemiljöer vid alla förskolor, skolor, äldreboenden och andra kommunala boenden anpassade för ett varmare klimat.
5. År 2018 finns en plan för hantering av värmeböljor och andra klimatförändringar som påverkar personer på kommunala boenden.
6. År 2018 har Mörbylånga kommun riktlinjer för klimatanpassning vid nybyggnation.

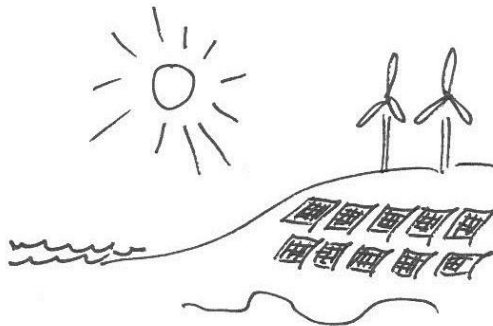
6.1.2 Vatten

7. År 2020 har kommunen identifierat tänkbara lösningar för att trygga den framtida vattenförsörjningen.
8. År 2017 finns en dagvattenpolicy för kommunen som gäller all exploatering.
9. År 2018 finns en strategi för att minska risken för översvämningar inom kommunen.

6.1.3 Transporter

10. År 2020 finns minst ett tankställe för biogas.
11. År 2020 finns en utbyggd laddningsinfrastruktur för elfordon i kommunen.
12. År 2020 ska Mörbylånga kommun upplevas som en cykelvänlig kommun.

6.2 Energiförsörjning och energianvändning

6.2.1 Energieffektivisering

13. År 2025 har en total energieffektivisering på 25 % uppnåtts i de kommunala fastigheterna jämfört med år 2014.
14. År 2025 använder kommunen enbart energieffektiv belysning och teknik.

6.2.2 Uppvärmning

15. År 2020 är ambitionen att uppvärmningen inom lokaler som används av Mörbylånga kommun fossilbränslefri.

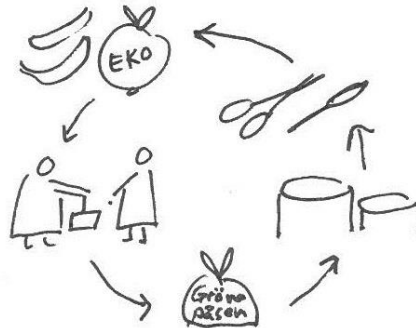
6.2.3 Förnybar energi

16. År 2025 är kommunens totala elenergianvändning producerad med förnybar energi.
17. Från 2018 ska solenergi eller annan förnybar energi vara del av energiförsörjningen vid nybyggnation av kommunala byggnationer.
18. Från 2019 installeras förnybar energi motsvarande minst 30 kW installerad effekt per år.

6.2.4 Fossilbränslefria transporter

19. År 2020 är alla samhällsbetalda person- och godstransporter klimatneutrala.

6.3 Konsumtion och avfall

6.3.1 Resurshantering

20. År 2018 har kommunen en policy som syftar till att minska mängden avfall, skapa incitament för återanvändning, ge instruktioner om vad som ska material- respektive energiåtervinnas och minimera mängden deponi.

21. År 2017 arbetar Mörbylånga kommun med att förebygga nedskräpning i naturen.

6.3.2 Upphandling

22. År 2025 utnyttjar Mörbylånga kommun de lagliga möjligheter som finns att ställa miljökrav i samtliga upphandlingar.

6.3.3 Hållbar livsmedelskonsumtion

23. År 2020 köper, tillagar och serverar Mörbylånga kommun mat på ett hållbart sätt.

24. Från 2017 ska andelen närproducerade/ekologiska produkter öka. Närproducerade produkter ska när det är möjligt väljas före importerade ekologiska produkter.

25. Från 2017 ska andelen vegetabilier i maten öka kontinuerligt.

26. År 2018 ska matsvinnet i kommunens skolrestauranger och äldreomsorg vara minimalt.

6.3.4 Giftfri kommun

27. År 2020 ska Mörbylånga kommun ha giftfria förskolor.

6.4 Kunskap och påverkan

6.4.1 Klimatsmart arbetsplats

28. År 2018 ska Mörbylånga kommun vara och upplevas som en klimatsmart arbetsgivare.

6.4.2 Klok kunskap hos medarbetare och politiker

29. År 2018 har medarbetare och politiker god kunskap om klimatförändringar och energifrågor.

30. År 2017 ska alla förskolebarn och elever stimuleras att lära sig om klimatförändringar och energifrågor.

6.4.3 Tillsyn och ärendehantering miljö och bygg

31. År 2018 involverar kommunen aktivt energiperspektivet i miljö- och hälsoskyddstillsyn samt i handläggning av byggärenden.

6.4.4 Extern energi- och klimatrådgivning

32. År 2017 är Mörbylånga kommun en viktig inspiratör för hela samhällets omställning.